

Forrásközlemények I.

[--- Dr. Siklóssy László: A magyar sport ezer éve I-III* \(szemelvények 2. rész\) >>>](#)

Dr. Siklóssy László: A magyar sport ezer éve I-III* (szemelvények 2. rész)

Igricek, professzionátus akrobaták

E tétel, melyet most megállapítani véltünk, hogyan egyeztethető össze fennmaradt irodalmi emlékeinkkel? Miután e kérdésre feleltünk, az igrícvilág néhány régészeti és művészeti emlékével fogunk foglalkozni.

Hogy *igríc* mit jelent, azt megmondja a XV. századi Schlögli Szójegyzék. Eszerint jelentése *mimus, pantomimus*. Diefenbach *Novum Glossariuma* szerint *palpo, palpanista, goucklert, azaz Gauklert, kóklert jelent*. Kutassunk még az igríc szó szinonimái után s a Schlögli Szójegyzék következő soraiban megkapjuk a *cantatrix, gestulator (gesticulator) és palpanista* szavakat. Magyarországi okleveleinkben az igríc szó ellenértékeséül a *joculator* szót találjuk; végezetül az 1279. évi budai zsinat határozatai közt megkapjuk a híres nyolcadik kánont, amely megtiltja a papoknak, hogy *joculatorokra, mimusokra és histriókra* figyeljenek.

E néhány sorban össze is van tömörítve az igríc-kérdés egész problémája, amelynek hosszas boncolgatásával nem akarom untatni az olvasót, aki annyit máris megérez, hogy a vágások tarka tömegében olyan mindenféle árnyalatú 'alakos' volt, hogy a középkor maga sem tudta, hogyan nevezze őket; e szócsoportosítás is azt mutatja, hogy *igríc* mindenesetre gyűjtőneve lehetett az ilyen alakosoknak, mulattatóknak, akik közt azonban nagyobb számban voltak kóklerek és akrobaták, mint az irodalom és költészet képviselői.

Két forrásom van még az igríciség mivoltának megértésére. Az egyik *Comenius Ámos János*, aki *Eruditionis Scholasticae Atrium* című munkájában elmondja, hogy *kik azok a mutatványosok, akik a népet elsősorban gyönyörködtetik*. Ezek a *gesticulátorok*, a *neuropasták* vagy *funirepusok* (kötéltáncosok), a *petauristák* (akrobaták, kontorzionisták) és a *pantomimusok*. Engem nem zavar az, hogy Comenius a XVII. században élt. A nép szórakozás dolgában rendkívül konzervatív. Az *artisták* meg épenséggel ragaszkodnak a régi formákhoz: az újat mindig a régihez építik hozzá. Comenius felsorolásában semmi olyasmi nincsen, ami ne lett volna meg a középkorban. Én az igricek számbeli nagy többségét ilyennek látom.

Comenius életének legszebb éveit hazánkban töltötte, amint arról még bőven lesz szó. Ha rá hivatkozom, nem idegenbe megyek példáért. Ellenben idegenbe megyek egy középkori bizonyítékért. Ha ugyanis *igríc joculator* jelent, mégis csak illik szem előtt tartanunk, hogy az egykorú szakmabeliek mit értettek a *joculator*-mesterség alatt. *Guiraut de Calanson*, középkori provençal dalnok, egy versében elmondja, hogy mi mindent kell egy *jongleurnek, azaz joculatornak* kilenc hangszer kezelésén kívül tudnia. Tehát: táncolnia és bűvészkednie kellett; különösen apró golyókat és késeket a levegőbe dobálnia, elkapkodni kellett tudnia; a madarak énekét kellett utánoznia, bábukat táncoltatnia, karikákon és táblákon ugrálnia; alakoskodásához piros jelmezzel kellett bírnia, melybe egészen beburkolózhatott, hasonlóan oly jelmezzel is, mellyel ördögöt vagy kísértetet ábrázolhatott; lábán botot egyensúlyozni, kötéltáncossághoz értenie kellett.

Bárhogy nézem is tehát a dolgot, az igricfogalom meghatározásában a genus proximum: akrobata. Akrobata, akitől az a kor, amely nem ismerte az artisták mai munkamegosztását, sok minden mást is elvárt, elsősorban: mókákat.

* Budapest: Országos Testnevelési Tanács 1927-1929 – I. kötet 100-101. Oldal